

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

ПОВРЕМЕНИ СПИС

ЗА СЛОВЕНСКУ ФИЛОЛОГИЈУ И ЛИНГВИСТИКУ

УРЕЂУЈЕ

А. БЕЛИЋ

УЗ

СТАЛНУ САРАДЊУ

г. г. А. МЕЈЕ-А, проф. Collège de France, А. СТОЈИЋЕВИЋА, проф. Унив. у Љубљани, К. НИЧА, проф. Унив. у Кракову, Љ. СТОЈАНОВИЋА, акад. у Београду, М. РЕШЕТАРА, проф. Унив. у Загребу, О. ХУЈЕРА, проф. Унив. у Прагу, Р. НАХТИГАЛА, проф. Унив. у Љубљани, СТ. ИВШИЋА, проф. Унив. у Загребу, СТ. М. КУЉБАКИНА, проф. Унив. у Београду, ФР. ИЛЕШИЋА проф. Унив. у Загребу, ФР. РАМОВША, проф. Унив. у Љубљани и Х. БАРИЋА проф. Унив. у Београду.

КЊИГА VI.

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА
КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
БЕОГРАД 1926—1927.

Још неколико ријечи о глаголу „мораши“.

Иза чланка проф. Мусића у 227. књизи „Рада Југослав. Академије“ и иза чланака гг. Грубора и Илешића у 5. књизи „Јужно-слов. Филолога“ мора се рећи, да је глагол *мораши* по свој прилици постао од облика *морем*, *мореш* и т.д. (т.ј. могу, можем...). Кажем „по свој прилици“, а не „зацијело“, „јамачно“, јер у етимолошким тумачењима није доста, да се слажу гласови и облици ријечи, којима хоће тко да докаже сродност, него је исто тако важна и њихова семантичка страна, т.ј. ако се гласови и облици најљепше подударају, опет остају сумње о сродности дотичних ријечи, ако се не поклапају и њихова значења. Ја не видим, да су поменута господа у својим чланцима расвијетлили семантичку свезу глагола *моћи* и *мораши*; она је након тих чланака исто тако тамна, како је мени била пред 20 година, када сам у „Рјечнику хрватскога или српскога језика“ код ријечи *мораши* рекао, да ту свезу није лако разабрати и зато да је постање тога глагола тамно. Речени чланци нагнаше ме, да се мало промучим, не бих ли ту свезу нашао. Послужила ме срећа, те је нађох, и сад мислим, да ће добро бити, ако је изнесем у овом часопису.

Треба истакнути, да непосредне свезе у значењу између *могу* и *морам* нема, јер да је има, јамачно би је открио који од поменуте тројице господа, а и већ прије њих били би је открили Миклошић и Бернекер. А кад непосредне свезе нема, онда треба наћи трећи глагол, којег значење очевидно стоји у средини међу речена два глагола и тако чини (нека ми се допусти овај израз) семантички мост међу њима. Тај мост чини глагол *имати*, и то ево како. Пред нашим очима значење „моћи“ прелази у значење „имати“ у ријечима *могућ* и *могућан*, које значе „богат“, т.ј. онај, који има, који је имашан, иматан. Исто се види и у немачким ријечима: (*das Vermögen* (т.ј. имање, имовина), *vermögend* (т.ј. имашан, иматан) према глаголу *vermögen* (т.ј. моћи). Обрнуто се догодило у грчком и у латинском језику, гдје видимо, да глаголи *ἔχω* и *habeo*, који управо значе „имам“, могу имати и значење „могу“; потврде томе мислим да није нужно наводити, јер их сватко може лако

наћи у великим рјечницима речених двају језика. Премда је у њима пут између значења „моћи“ и „имати“ обрнут, али и он доказује сродност обадвају значења.

Да глагол *имати* поред његова правог значења (т.ј. лат. *habere* њем. *haben*, франц. *avoir*) може да има и значење „морати“, то је у „Рјечнику хрв. или срп. јез.“ код *имати* на стр. 807. доказано мноштвом примјера, особито из старијег језика, а сасвим је обично и у наше вријеме на пр. сјутра му имам платити (т.ј. морам).

Мислим, да ће након овога сватко признати, да се између *моћи* и *морати* налази једна семантичка свеза, која не допушта сумњати о постању другог глагола из првог.

У Загребу, мјесеца маја 1927.

Т. Марешић